

1. Počátky slovesného umění (přibližně do 3000 př. n. l.)

Pravěký člověk se vyvíjel a orientoval v okolním prostředí tisíce let s jedinou základní nutností – *přežít*. Nacházel se v nesmírně těžké konfrontaci s přírodou a neustále se pokoušel zkvalitnit úroveň jejího poznání, zdokonalit vliv vlastního působení na nejbližší okolí, ale také zásadně změnit kvalitu **mezilidské komunikace**. Výsledkem těchto snah člověka je současný stav našeho světa.

Celá řada myslitelů a vědců (filozofů, biologů, historiků apod.) se pokoušela v průběhu dějin alespoň odhadnout nejdůležitější momenty v lidském životě, které výrazněji ovlivňovaly postupný rozvoj myšlení a **dorozumívání**.

Dnes je nanejvýš pravděpodobné, že na prvo počátku přemýšlení o zákonitostech našeho světa stál obyčejný lidský **údiv** – nad přírodními a kosmickými jevy, okolní faunou a flórou, nad vlastním zrozením i mezilidskými vztahy. Ruku v ruce s úvahami o podobných otázkách se pozvolna rozvíjela **filozofie** doprovázená vznikem rozmanitých **náboženských představ**, které vysvětlovaly skutečnosti rozumem mnohdy neuchopitelné.

Nesmíme ale zapomínat na několik podstatných okolností, díky nimž se stalo postavení člověka v průběhu jeho dosavadního vývoje takřka neotřesitelné. V důsledku vzpřímení postavy a chůze po dvou končetinách se začal mnohem dokonaleji pohybovat a uvolnily se mu ruce, jež pak mohly vykonávat smysluplné pracovní činnosti. Zvětšující se mozková kapacita byla nesmírně důležitá pro **rozvoj lidského myšlení a schopnost dorozumívat se – mluvit**. A právě tuto lidskou výjimečnost můžeme dnes považovat za zásadní, ať už ve vztahu k existenci člověka, nebo k rozvoji následné slovesnosti, neboť jak praví **Písmo svaté (Bible)** o stvoření světa: *Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha...* Mělo-li být proto slovo na počátku všeho a doprovází-li nás prakticky po celý náš život, nezbyvá než říci: *Hovořme rozličnými jazyky a budme lidmi.*

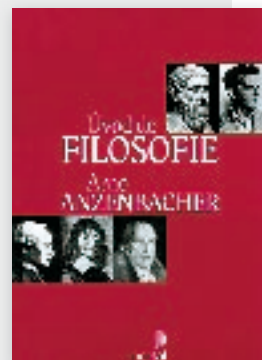
Arno Anzenbacher: Úvod do filosofie

Úvodní úvaha

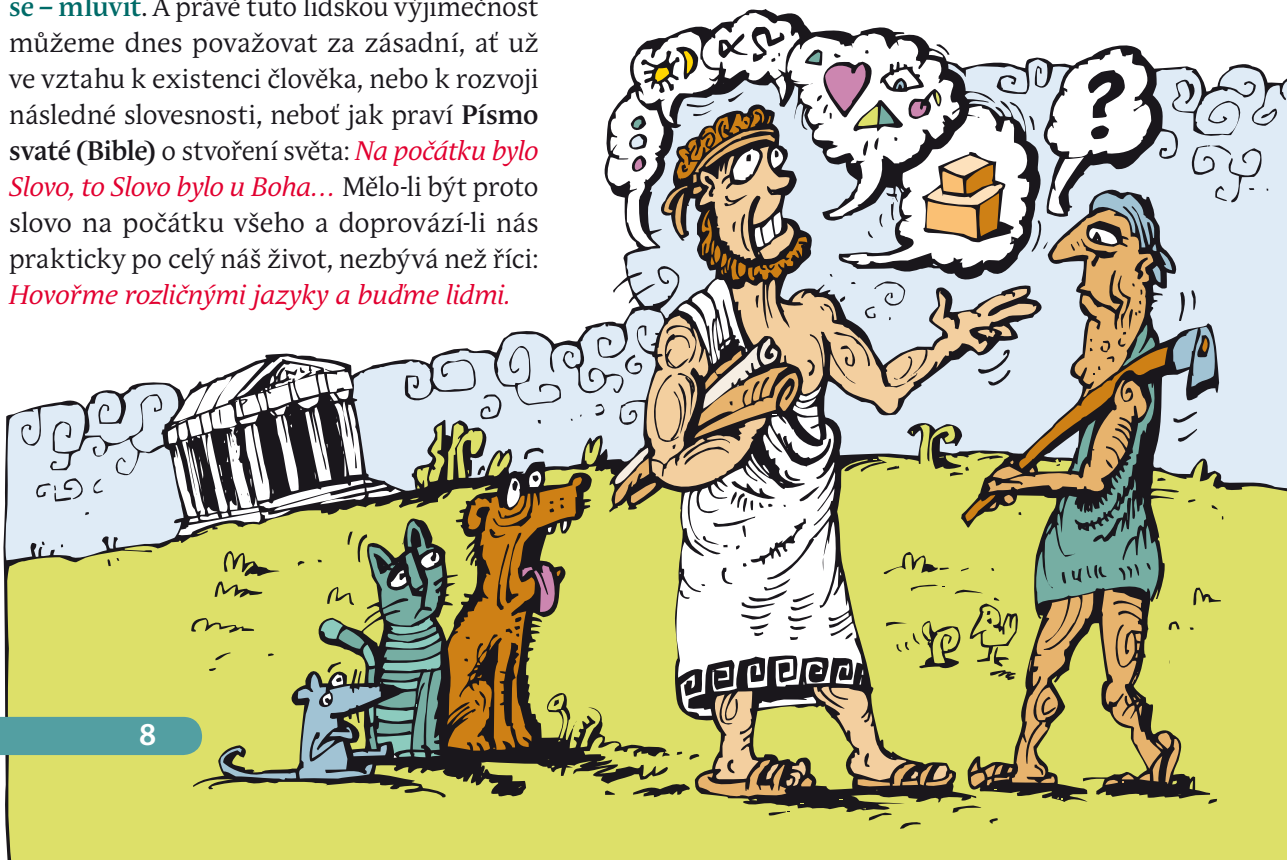
Všichni jsme už filosofovali.

Už jako děti. Filozofie pro nás není v podstatě ničím novým. Filozofie začíná otázkami, které vyvstávají, když důvěrně známý každodenní svět náhle ztratí svou samozřejmost a stane se problémem.

Z Úvod do filosofie, Kapitola 1 (1991; přeložil K. Šprunk). Upraveno.

filozofie – z řec. **filein** (mít rád, toužit) a **sofia** (moudrost, zdatnost); zabývá se smyslem života, zákonitostmi vzniku a vývoje světa, člověka, poznáváním pravdy aj.; též životní názor

Slovesnost

Je pochopitelné, že se lidé v dávných dobách pokoušeli navzájem dorozumívat, a to především různými **posunky**, **zvuky** a později **artikulovanou řečí**. Tyto způsoby, byť vynalézavé, variabilní a inteligentní, nemohly již v dalších fázích rozvoje lidské společnosti stačit, protože bylo nezbytné **předávat životní zkušenosti a znalosti** mezi jednotlivými generacemi, různými regiony či skupinami obyvatel soustředěnými do předstátních a později státních útvarů.

Odborníci často hledají **zárodky nejstarší slovesné tvorby** (mnohdy doprovázené výtvarnými projevy) v následujících oblastech:

- **náboženské** – magické průpovědi, modlitby, zaklínadla;
- **rodinné a společenské** – mýty, ukolébavky, přísloví, pořekadla, obřadní tvorba při svatbách, úmrtích apod.;
- **přírodní, zemědělské** – pranostiky, hospodářské informace, písně.

Na nepsanou **ústní slovesnost** navázala po vzniku písma nejstarší **psaná tvorba**. Původní názorné obrázky byly nahrazeny rozličnými znaky, např. **klínovým písmem**, **hieroglyfy**, avšak pro vývoj evropské psané tvorby mělo zásadní význam sestavení **hláskového písma**, které prostřednictvím fénické abecedy převzali Řekové a Římané.

- 1 Ověřte si ve slovníku cizích slov významy těchto výrazů: konfrontace, fauna, flóra, artikulace, variabilní, region.
- 2 Křesťanská citace *Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha. . . se nachází na začátku jednoho z evangelií **Nového zákona Písma svatého (Bible)**. Vyhledejte v **Bibli** příslušné evangelium a uveďte jeho název.*

Předkřesťanské kultovní místo

Opuková hlava Kelta (archeologický nález z Čech)

Doporučená literatura

ANZENBACHER, Arno. *Úvod do filosofie*. Praha: SPN, 1991. 2. vydání.
ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 1996. 2. vydání.